

Posudek oponenta na bakalářskou práci Barbory Pirohovičové „Palestinská autonomie a vyjednávání o finální status Jeruzaléma: Posun ze sekulárního do religiózního nacionalismu?“

Barbora Pirohovičová si ve své bakalářské práci předsevzala prozkoumat vývoj palestinského nacionalismu, a to na příkladu přístupu Palestinské autonomie k procesu vyjednávání o finálním statusu Jeruzaléma, zasazeném do rámce blízkovýchodního mírového procesu. Coby teoretickou oporu zvolila koncept náboženského nacionalismu amerického sociologa Marka Juergensmeyera, pomocí něž se snaží interpretovat ideologický posun jednoho z hlavních palestinských aktérů mírového procesu, vůdce sekulární Organizace pro osvobození Palestiny (OOP) Jásira Arafata. Nesetrvává však pouze v rovině palestinského narativu a sledování Arafatova obratu k islámu doplňuje o zprostředkování vzhledů do dění na izraelské straně, kde zaostřuje na střídání sekulárních a náboženských poloh, které významně ovlivňovaly formování pozic jednotlivých izraelských vlád ve vztahu k mírovému procesu, resp. vyjednávání o Jeruzalémě. Ideologické proměny na obou stranách současně zasazuje do kontextu stěžejních milníků mírového procesu, jehož ohraničení vymezené dozvuky první intifády na jedné straně a selháním summitu v Camp David na straně druhé místy vhodně překračuje (tak jako v případě paralely se Saddámem Husajnem, u něž je možno sledovat propojování politiky a náboženství v podstatě ihned po nástupu do prezidentského úřadu).

Práce je rozdělena do čtyř větších oddílů, jejichž svorníkem je hledání odpovědi na ústřední otázku autorčina výzkumu, tj. zda lze Arafatův postupný příklon k náboženské rétorice a postojům považovat za příklad posunu od sekulárního k náboženskému nacionalismu. Lze přitom souhlasit s autorčím závěrem, že navzdory osvojení islamistické rétoriky a náboženského životního stylu nelze Arafata, na rozdíl od hnutí Hamás, označit za představitele náboženského nacionalismu – ideologický obrat Arafata byl dle ní motivován především oportunistickým kalkulem, jak si získat a udržet podporu palestinské veřejnosti, nakloněné stále populárnějšímu Hamásu. Práci též implicitně prosvítá další klíčová otázka: do jaké míry, a zda vůbec, lze argumenty odvozené z náboženského zjevení považovat za legitimního či relevantního arbitra diskusí a sporů, které jsou ze své podstaty politické a jejichž řešení je povětšinou nutno hledat v rovině (osvícenského) rozumu spíše než (předosvícenské) religiozity. Škoda, že se autorka nepokusila o reflexi tohoto jinak veskrze sporného tématu, přestože pozornému čtenáři musí být jasné, že sledování tohoto výzkumného úběžníku leží mimo autorčin „research design“.

Ačkoliv se kolegyni Pirohovičové podle mého názoru podařilo naplnit cíl práce, totiž „prozkoumat, jak se vyvíjel palestinský nacionalismus, který reprezentovala OOP na čele se svým lídrem a pozdějším prezidentem Palestinské autonomie Jásirem Arafatem v 90. letech 20. století,“ jenž je z nepochopitelného důvodu explicitně formulován až v jejím závěru, stejně jako zodpovědět výzkumnou otázku, jako celek působí její, co do soudržnosti jinak kompaktní, práce poněkud rozpačitě, což se nyní pokusím ilustrovat na kladech práce, k nimž se žel váží i některé z problematických momentů:

i) autorka prokázala orientaci ve značném množství odborné literatury a je rovněž velmi sympatické a chvályhodné, že se opírá téměř výhradně o cizojazyčné (anglicky psané) publikace. Cituje pouze ze dvou do češtiny přeložených textů, a to koránu v překladu Ivana Hrbka a Goldovy (2014) publikace, což je oproti bakalářským pracím, které naopak cizojazyčnou literaturou buď šetří, anebo ji do výzkumného rámce v horším případě nezahrnují vůbec (ano, i takové bakalářské práce byly v minulosti obhájeny), jednoznačně vítané pozitivum. V práci s literaturou lze nicméně identifikovat též jistou slabinu, již představují ne zcela kultivovaná konceptualizace Juergensmeyerova náboženského nacionalismu, stejně jako občasná zabřednutí ve faktografii, které autorku tlačí k akcentování historického narativu na úkor teoreticko-konceptuální diskuse i v oddílech, kde by se mělo nacházet analytické jádro její práce (týká se zejména třetí a čtvrté kapitoly). Některé postřehy

pak mají povahu prosté reprodukce závěrů citovaných autorů, což občas vzbuzuje dojem, že propojování teoretického rámce s empirickou matérií je produktem eklekticismu sekundární literatury spíše než výsledkem vlastní analytické práce;

ii) autorka se na druhé straně nezděráhá formulovat ani vlastní hodnocení a závěry, které jsou v některých případech velmi dobře analyticky uchopeny, jako např. reflexe řešení finálního statusu Jeruzaléma navrženého Josim Bejlinem a Mahmúdem Abbásem z přelomu stran 37-8. Zároveň se však některé závěry zjevují docela náhle, bez předchozího usouvztažení k předmětu výzkumu. V závěru práce se tak např. vyskytne autorčino konstatování, že Arafatovo jednání lze zařadit do tzv. třetího elementu nacionalismu, aniž by pojem v práci předtím jakkoliv zavedla;

iii) po formální stránce práce splňuje rozsah, požadavky na strukturu a citaci, avšak vykazuje silné nedostatky v rovině jazykové. Velmi často se v textu objevují gramatické a pravopisné chyby či stylistické nedostatky, což zbytečně kazí výsledný dojem z práce. Namátkou lze demonstrovat na následujících výňtcích: „založení islámského politického řádu, *kterého* fungování vychází z islámského práva“ na s. 13; „odsouzení teroristického útoku *spáchaným* OOP“ v odkaze na s. 29; „příklad ideologického posunu od sekulárního k *religiózního* nacionalismu“ na s. 30; „navazování bilaterálních vztahů Izraele s *okolitými* arabskými zeměmi“ v odkaze na s. 32; „při návratu se summitu“ nebo „v *Arafatovem* kontrolovaných médiích“ na s. 50 atp. Jiným neduhem je hojné využívání ich-formy napříč prací, které v některých pasážích, jako např. v úvodním odstavci třetí kapitoly na s. 28 již začíná překračovat únosnou mez. Práce by tak zasluhovala zevrubnou stylistickou a textovou korekturu, která by jistě pomohla odstranit i zjevné textové duplicity (viz odstavec z přelomu s. 48-9, pojednávající o reakcích palestinské a izraelské veřejnosti na jednání svých vůdců v Camp David, který se objeví znovu i na s. 50). Ve výrazně menší míře se v práci vyskytují též věcné nepřesnosti, jako např. na s. 21, kde jsou Arabové subsumováni pod kategorii národa.

I přes uvedené výtky představuje bakalářská práce Barbory Pirohovičové zajímavý příspěvek k dějinám izraelsko-palestinského konfliktu, který si bezpochyby zaslouží být obhájen. Hodnotit jej však mohu „jen“ jako velmi dobrý.